

ज्ञानसागर कोचिंग क्लासेस, अहमदनगर

इयत्ता - ९ वी

विषय - संस्कृत (संयुक्त)

द्वितीय सत्र परीक्षा

वेळ - १.३० तास

गुण - ४०

- प्र. १ खालीलपैकी कोणत्याही दोन परिच्छेदांचे मराठीत भाषांतर करा. १०
- १) अथ अल्पनैव कालेन सः धनिकः मृतः, तयोः सप्तन्योः च परस्परं शिशुविषयकः कलहः समुत्पन्नः। तदा नन्दिनी 'अयं मदीयः शिशुः' इति उक्त्वा तं बालमादाय प्रस्थिता। किन्तु नलिनी, 'अयं मदीयः एव शिशुः, न त्वदीयः। मा स्पृश एनम्' इति अवदत्। क्रमेण तयोः अयं कलहः स्फारं प्रवृद्धः। कस्याः अयं कुमारः इति निर्णेतुं न कः अपि समर्थः अभवत्।
- २) दुर्योधनः - रे युधिष्ठिरस्य दूत, किं कंसः तव बान्धवः नाभवत्? मातुलेऽपि कंसे त्वया दया न कृता। तथा वयमपि युधिष्ठिरे न स्निह्यामः। यतः पाण्डवैरस्माकमहितमेव सततं चिन्त्यते।
श्रीकृष्णः - सुयोधन, कंसस्य मरणे तस्य दुष्कृतमेव हेतुः न अहम्। मम जनन्या देवक्या नवजाताः सुतास्तेन क्रूरतयैव हिंसिताः। निजः पिता उग्रसेनोऽपि तेन कारागृहे निक्षिप्तः।
- ३) नेत्रद्वयं, त्वचा, कर्णद्वयं, जिह्वा, नासिका चेति पञ्च ज्ञानेन्द्रियाणि। एतेषामिन्द्रियाणां विषये संयमः आवश्यकः। यः संयमं पालयितुं समर्थो भवति तस्यैव जीवनं सफलं भवति। अन्यथा मक्षिकाणामि एतेषां संयमहीनानामपि मरणं ध्रुवम्। मानवजीवने आहारविषये विहारविषये च संयमः आवश्यकः। संयमः एव जीवने श्रेष्ठः। लोभो हि प्राणनाशकः इति।
- ब) कोणत्याही दोन श्लोकांचे मराठीत भाषान्तर करा. ०६
- १) उदयमः साहसं धैर्यं बुद्धिः शक्तिः पराक्रमः।
षडेते यत्र वर्तन्ते तत्र देवः साहाय्यकृत् ॥
- २) नात्युच्चशिखरो मेरुर्नातिनीचं रसातलम्।
व्यवसायद्वितीयानां नाप्यपारो महोदधिः ॥
- ३) किमप्यस्ति स्वभावेन सुन्दरं वाऽप्यसुन्दरम्।
यदेव रोचते यस्मै भवेत्तस्य सुन्दरम् ॥
- ४) हेमनः पुष्पाणि निर्मातुं बहवः सन्ति शिल्पिनः।
तत्र सौरभनिर्माणे चतुरश्रतुराननः ॥
- ५) पूर्णो घटो नैव करोति शब्दम्।
अर्धो घटो घोषमुपैति नूनम्।
विद्वान् कुलीनो न करोति गर्वम्।
जल्पन्ति मूढास्तु गुणैर्विहीनाः ॥
- प्र. २ अ. विभाग (क) व विभाग (ख) मधील प्रत्येकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. ४
- विभाग - क
- १) सिंह शशक कथेतून कोणता बोध होतो?
- २) कल्पना कोणत्या उदात्त विचारांनी प्रेरित झाली होती?
- विभाग - ख
- १) सुभाषितकाराच्या मते कुणापेक्षा कोण श्रेष्ठ आहे ते स्पष्ट करा.
- २) केवळ मनोरथांनी कार्ये पार पडत नाहीत हे कवीने कसे पटविले आहे?
- ब. कोणतीही दोन सुभाषिते पूर्ण करा. ४
- १) अज्ञानतिमिर ----- नमः।
- २) वनानि दहतो ----- ॥
- ३) एकवर्ण ----- स्मृतम् ॥
- ४) उदयमेन ----- मृगाः ॥

- प्र. ३ अ. जोड्या लावा. २
- 'अ' 'ब'
- १) मक्षिका: आकण्ठं अ) प्रयत्नं कुर्वन्ति।
२) ता: उड्डयनस्य ब) प्राणघातिनी।
क) मधुपानं कुर्वन्ति।
ड) सर्व पश्यति।
- ब. कंसातील योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही तीन) ३
- १) गरुड : ----- वाहनम् अस्ति। (विष्णोः, विष्णुम्, विष्णवे)
२) ----- किं प्रयोजनम्? (मृगवधस्य, मृगवधेन, मृगवधात्)
३) अवकाशयानस्य ----- कल्पना भस्मीभूता। (दुर्घटनायां, दुर्घटनां, दुर्घटनया)
४) ----- सह जातानां वयः कुत्रोपयुज्यते। (तेजसा / तेजसाम्)
५) कथं ----- उद्दिश्य त्वया एवं विधानि वाक्यानि भाष्यन्ते?
(स्वबान्धवान्, स्वबान्धवैः, स्वबान्धवाय)
- क. समास सोडवा. (कोणतेही दोन) १
- १) देशान्तरम् २) सिंहशशकौ
३) दैवरक्षितः ४) मधुपानम्
- ड. कंसातील नामाचे / सर्वनामाचे योग्य रूप वापरून कोणतेही एक वाक्य लिहा. १
- १) परन्तु तासां शरीरं ----- लिप्तम्। (मधु)
२) 'त्वं मा ----- एनम्' इति सा अवदत्। (स्पृश)
- प्र. ४ अ. रूपे ओळखा. (कोणतेही दोन) २
- १) तेन २) भूमौ
३) प्रणम्य ४) यच्छेयम्
- ब. समानार्थी शब्द लिहा. (कोणतेही दोन) १
- १) वसुधा २) रविः
३) वनम् ४) जननी
- क. विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (कोणतेही दोन) १
- १) समर्थः २) गुणः
३) ज्ञानम् ४) प्रगतिः
- ड. कंसातील सूचनेप्रमाणे बदल करून कोणतेही दोन वाक्ये पुन्हा लिहा. २
- १) परन्तु तासां शरीरं मधुभिः लिप्तम्। (तासां च्या जागी पुं. रूप वापरा)
२) कल्पना पदवीं अध्यगच्छत्। (प्रयोग ओळखा)
३) करण्डके क्षतिग्रस्तः उलूकः अस्ति। (वाक्य बहुवचनात लिहा)
- प्र. ५ कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे संस्कृतात लिहा. ३
- १) सप्तनवनवैकतमे ख्रिस्ताब्दे कस्मिन् पदे कल्पनायाः नियुक्तिः अभवत्?
२) का कुमारं स्वपुत्रमिव पालयति स्म?
३) कंसेन कस्याः सुताः हिंसिताः?
४) मधुपानातिरेकेण किं अभवत्?
५) मदोन्मत्तः सिंहः केन निपातितः?
- किं वा
- खालील संस्कृत वाक्यांची घटनाक्रमानुसार फेरमांडणी करा.
- १) अये, युवां कलहं मा कुरुतम्।
२) इति नलिनी सानन्दम् अवदत्। नन्दिनी तु अतीव खिन्ना।
३) अहम् एतं शिशुं द्विधा विभज्य एकैकं भागं भवतीभ्यां यच्छेयम्।
४) तथा एव भवतु, एषः एव राजमार्गः।
५) इति उक्त्वा शिशुं खड्गेन द्विधा कर्तुं सेवकम् आज्ञापयत्।
६) चतुरः अपि न्यायाधीशः साक्षिवचनैः व्यवहारं निर्णेतुं न प्राभवत्।

